Suomen Rauhanturvaajaliitto ry
Jorma Ala-Sankila, puheenjohtaja
23.10.2023

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto

Asia: HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

Teema: Pl. 27 Puolustusministeriön hallinnonala

1. Lausunnon antaja

Suomen Rauhanturvaajaliitto ry (jäljempänä: SRTL) on suomalaisten sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintaan osallistuneiden henkilöiden etujärjestö sekä kriisinhallinnan kokemusasiantuntija. SRTL edustaa maamme kaikkia veteraaneja kansainvälisissä veteraanijärjestöissä. Suomalaisia on vuodesta 1956 osallistunut eri rauhanturvaamis- ja kriisinhallintaoperaatioihin noin 50 000 henkilöä. 50 henkilöä on noissa tehtävissä menehtynyt ja 200-300 saanut pysyviä vammoja. Tutkimusten mukaan noin 10%:lla ilmenee operaatiotaustaisia psyykkisiä häiriöitä tai stressireaktioita ja jopa 30%:lla oli operaation aikana jokin tapahtuma, joka on vaikuttanut hyvinvointiin myöhemmässä elämässä.

SRTL kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausuntonsa ja pyydettynä toteaa kunnioittavasti seuraavaa:

2. Lausunto talousarvioesityksen kohdasta Pl. 27 Puolustusministeriön hallinnonala

SRTL katsoo, että talousarvioesityksessä on otettu hyvin huomioon vallitseva turvallisuusympäristön tila ja Suomen muuttunut puolustuspoliittinen asema.

Tarkastellessaan talousarvioesitystä kriisinhallintaveteraanien näkökulmasta on SRTL kuitenkin pettynyt.

Hallitus on hallitusohjelmassaan luvannut saattaa Suomen kriisinhallintaveteraanien tukitoimet vastaamaan muiden Pohjoismaiden järjestelyjä. Nykyisiä kriisinhallintaveteraanien tukijärjestelyjä luvataan vahvistaa kokoamalla olemassa olevat palvelut yhden luukun periaatteella yhteen (ns. kansallinen kriisinhallintaveteraanikeskus). Myös lakia tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä luvataan muuttaa siten, että se mahdollistaa nykyistä paremmin hoidon saannin myös traumaperäisissä stressihäiriöissä (PTSD).

SRTL tunnistaa edellä mainitun linjauksen konkretisoinnin vaativan huolellista valmistelua, ja että tarvittavat laki- ja asetusmuutokset vievät aikaa. SRTL pitää kuitenkin erikoisena sitä, että vuoden 2024

talousarvioesityksessä *ei ole luotu edellytyksiä aloittaa toimenpiteitä* hallitusohjelmassa mainittujen kehittämishankkeiden käynnistämiseksi ja että siinä on *jopa heikennetty mahdollisuuksia pääosin vapaaehtoisvoimin toteutettavaan suomalaisten kriisinhallintaveteraanien toimintakyvyn palauttamiseen ja ylläpitämiseen*.

Kriisinhallintaveteraanien tukitoimet tulisi loppuasetelmassa sisällyttää sotiemme veteraanien tapaan sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan (PL 33). Siinä osoitetaan vuoden 2024 talousarvioesityksessä sotiemme veteraanien tukemiseen 133.7 M€, joka on 25 M€ vähemmän kuin 2023. Kriisinhallintaveteraanien vertaistuen järjestelyihin SRTL on STEA:n kautta saanut viime vuosina tukea noin 110 000€ vuodessa. Tämän tuen avulla (jonka suuruus ei kuitenkaan ole ennakoitavissa) Rauhanturvaajaliitto on kyennyt palkkaamaan vertaistukitoimintaa suunnittelevan ja koordinoivan henkilön ja ylläpitämään auttavasti 24/7/365 puhelinpäivystystä.

Puhelinpäivystäjinä toimivan ja vertaistukea tarjoavan henkilöstön asianmukainen koulutus, kalustokustannukset, kriisinhallintaveteraanien kuntoutustoiminta ja kaikkia uuden ajan veteraaneja palvelevan tukiverkon rakentaminen on rahoitettu pääosin säätiövaroin ja toteutettu vapaaehtoisvoimin. *Vuosina 2021-2023 Puolustusministeriö on myös osoittanut edellä mainittuun toimintaan maanpuolustusjärjestöjen tukemiseen tarkoitettua valtionavustusta, joka vuonna 2023 oli 200 000€.*

Vuoden 2024 talousarvioesityksessä (27.10.50 maanpuolustusjärjestöjen tukeminen) todetaan, että *kyseistä määrärahaa voi käyttää sotilaallisen kriisinhallinnan veteraanien kuntoutukseen ja tukitoimiin*. *Määrärahan mitoituksessa on kuitenkin todettu, että juuri tästä toiminnasta vähennetään 200 000€.*

Tästä kaikesta muodostuu käsitys, että vaikka talousarvioesityksen perusteluissa nähdään puolustushallinnon osalta hyvin toimintaympäristön muutokset, niiden *pidempiaikaisiin vaikutuksiin ei olla valmiita varautumaan*. Suomen Rauhanturvaajaliitto tunnistaa kuitenkin, että Afganistanin vaativan kriisinhallintaoperaation ja käynnissä olevien sotien (Ukraina ja Lähi-itä) vaikutukset alueilla palveleviin suomalaisiin ovat lisänneet ja *tulevat lisäämään tarvetta ammattitaitoisiin tukitoimiin.* Maltillinen, mutta tulevaisuuteen siltaa rakentava valtion tuki olisi siis enemmän kuin tarpeen.

Suomella ei ole varaa toistaa 1939-1945 sotien veteraanien huonoa integroimista takaisin yhteiskuntaan hengenvaarallisten ja psyykkisesti kuormittavien tapahtumien jälkeen. Ilman riittävää psykososiaalisen ja

fyysisen tuen tarjoamista traumaattiset kokemukset voivat heijastua kriisinhallintaveteraanien läheisiin ja tulla yhteiskunnalle huomattavasti kalliimmaksi, kuin niiden välitön tarpeiden mukainen hoito. Merkittävä osa-alue on näin ollen myös operaatioissa olevien läheisten tukeminen ennen operaatiota, sen aikana ja operaation jälkeen.

Kriisinhallintaveteraanien ja kaikkien valtion palveluksessa olleiden uuden ajan veteraanien tukijärjestelmää, joka perustuu puolustushallinnon, Valtiokonttorin, sosiaali- ja terveysministeriön, hyvinvointialueiden ja vapaaehtoiskentän kiinteään yhteistoimintaan on vahvistettava kestämään kaikki tulevaisuuden haasteet. Sen ylläpito yhteisyrityksenä ei ole kallista, mutta toimiessaan se säästää yhteiskunnan voimavaroja.

Suomen Rauhanturvaajaliitto on valmis kantamaan oman vastuunsa tukijärjestelmän vahvistamisesta. Liiton voimavarat eivät siihen kuitenkaan yksin riitä. Valtion säännöllinen ja luotettava tuki vahvistaisi sekä veteraanien, että järjestökentän luottamusta puolustamaansa yhteiskuntaan.

SRTL toivoo, että hallitusohjelmaa alettaisiin myös veteraanikirjauksen osalta toteuttamaan käytännön toimenpiteiden tasolla.

Suomen Rauhanturvaajaliitto ry

Jorma Ala-Sankila
Puheenjohtaja